Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0825U002593

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 02-07-2025

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу: Інститут агроекології і природокористування НААН, м. Київ. № 22-ОД від 01 вересня 2025 року.

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Клочанюк Вікторія Василівна
2. Viktoriia V. Klochaniuk

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-4550-2085

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 101

Назва наукової спеціальності: Екологія

Галузь / галузі знань: природничі науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: 101 Еколоія

Дата захисту: 14-08-2025

Спеціальність за освітою: Екологія

Місце роботи здобувача: Комунальний заклад вищої освіти "Вінницька академія неперервної освіти"

Код за ЄДРПОУ: 02139682

Місцезнаходження: вул. Грушевського, буд. 13, Вінниця, Вінницький р-н., 21050, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Департамент освіти і науки Вінницької обласної державної адміністрації

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 9938

Повне найменування юридичної особи: Інститут агроекології і природокористування Національної академії аграрних наук України

Код за ЄДРПОУ: 13722479

Місцезнаходження: вул. Метрологічна, буд. 12, Київ, 03143, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія аграрних наук України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Інститут агроекології і природокористування Національної академії аграрних наук України

Код за ЄДРПОУ: 13722479

Місцезнаходження: вул. Метрологічна, буд. 12, Київ, 03143, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія аграрних наук України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 34.35, 87.29, 87.33.35

Тема дисертації:

1. Особливості екологічного стану басейну річки Згар.
2. Peculiarities of the ecological state of the Zgar River Basin.

Реферат:

1. Дисертаційна робота присвячена комплексному дослідженню екологічного стану басейну річки Згар у межах Подільського регіону. За результатами досліджень запропоновано системний підхід до моніторингу компонентів довкілля в межах басейну, який дозволяє виявити взаємозв'язки між природними умовами, антропогенним навантаженням та екологічними наслідками. В Україні, як і в багатьох інших країнах, дедалі гострішою стає проблема виснаження водних ресурсів через значне антропогенне навантаження на басейни річок. Екологічний стан річкових басейнів та якість води оцінюються за результатами екологічного моніторингу компонентів довкілля, що включає комплексні дослідження. Вони спрямовані на виявлення взаємозв'язків між антропогенним впливом, природними умовами регіону і екологічними наслідками. Ефективний системний моніторинг і впровадження комплексу природоохоронних заходів мають ґрунтуватися на глибокому аналізі екологічного стану річкових басейнів. З огляду на недостатню

ефективність попередньої системи державного моніторингу вод, Україна наразі працює над її узгодженням згідно вимог Водної Рамкової Директиви ЄС. Формування нової системи моніторингу відкриває можливість розробити ефективні підходи до управління водними ресурсами, враховуючи басейновий принцип управління, що сприятиме досягненню стратегічної екологічної мети – забезпеченню “доброго” екологічного і хімічного стану поверхневих вод України. Метою дослідження є проведення моніторингу екосистем басейну річки Згар для збалансованого природокористування та реалізації цілей сталого розвитку Подільського регіону. Об’єкт дослідження – зміни екологічного стану басейну річки Згар під впливом природних і антропогенних чинників. Предмет дослідження – показники стану грунтових і водних екосистем басейну річки Згар. Методологія включає аналітичні, польові, лабораторні, розрахункові і картографічні методи. Річка Згар права притока Південного Бугу, її довжина 95 км, площа водозбірного басейну 1170 км². Похил річки 0,91 м/км. Долина трапецієподібна, завширшки до 4 км, завглибшки до 30 м. Заплава двостороння, у верхів'ї заболочена, завширшки 50-150 м, до 2,5 км (на окремих ділянках). Річище слабозвивисте, завширшки 5-10 м, до 40 м, завглибшки 0,5-1,5 м, максимальна глибина до 5 м. Воно розчищене і відрегульоване на значному відрізку. Стік зарегульовано значною кількістю ставків і водосховищ. Вода використовується для водопостачання, зрошення, розвитку рибництва. Річка Згар бере початок на південний захід від села Згарок. Тече спершу на північний схід і схід, в середній течії (в районі села Микулинці) річка різко повертає на північний захід, північніше смт. Літин знову повертає на схід (місцями – північний схід). Впадає в річку Південний Буг на схід від села Мізяків. Найбільші притоки Фоса, Бугер, Згарок (ліві) і Згарок (права). Унікальність басейну річки Згар полягає в тому, що він є частиною басейну річки Південний Буг, який з 9 басейнів України розпочинається і закінчується в межах нашої держави. Всі інші 8 мають міжнародне сполучення. Частка природної рослинності басейну річки Згар в середньому становить 13,5 %: 10% – це лісові екосистеми; 2% – лучні екосистеми і 1% – водно-болотні екосистеми. Територія річки має значну розораність, адже на орні землі припадає 70 % території басейну. Частка території, зайнята водними об’єктами – 2 %, а 5 % – урбанізовані, 11 % території басейну – це інші освоєні антропогенні землі. Серед природних чинників впливу на екологічний стан басейну річки Згар є: зростання середньорічної температури повітря, зменшення кількості і ефективності опадів, освітленість, напрям і швидкість вітрів, які сприяють активізації деградаційних процесів як у басейні загалом, так і водного середовища зокрема. Басейн річки має самобутні екологічні чинники (географічне положення, клімат, неоднорідність геологічної і своєрідність геоморфологічної будови, значну кількість поверхневих водних об’єктів, своєрідну мережу грунтів та ін.), що обумовило різноманітність, а подекуди і унікальність місцевої рослинності. У відсотковому відношенні найбільшою є частка рослин лісових екосистем – біля 30%, рослини лук і лучно-степова група складають по 14 % кожна, група лучно- болотних рослин – 10 %, болотних і водних рослин – 3,5 % кожна, прибережна рослинність – 2,5 %; рудеральною рослинністю зайнято 11 % території, петрофільно-вапняковою – 3,5 %, частка культурної рослинності становить 1,5 %, іншої – 6,5 %. Басейн річки Згар належить до Південно-Бузького природного коридору і є частиною Бузького меридіонального екокоридору (ЕК).

2. The dissertation is devoted to a comprehensive study of the ecological state of the Zgar River Basin within the Podolsk region. Based on the results of the research, a systematic approach to monitoring environmental components within the basin is proposed, which allows identifying relationships between natural conditions, anthropogenic load and environmental consequences. In Ukraine, as in many other countries, the problem of depletion of water resources due to significant anthropogenic load on river basins is becoming increasingly acute. The ecological state of river basins and water quality are assessed based on the results of ecological monitoring of environmental components, which includes comprehensive studies. They are aimed at identifying the relationships between anthropogenic impact, natural conditions of the region and environmental consequences. Effective systematic monitoring and implementation of a set of environmental protection measures should be based on a deep analysis of the ecological state of river basins. Given the insufficient effectiveness of the previous state water monitoring system, Ukraine is currently working on its harmonization in accordance with the requirements of the EU Water Framework Directive. The formation of a new monitoring system opens up the opportunity to develop

effective approaches to water resources management, taking into account the basin management principle, which will contribute to achieving the strategic environmental goal - ensuring a "good" ecological and chemical state of surface waters of Ukraine. The purpose of the study is to monitor the ecosystems of the Zgar River Basin for balanced nature management and the implementation of the goals of sustainable development of the Podolsk region. The object of the study is changes in the ecological state of the Zgar River Basin under the influence of natural and anthropogenic factors. The subject of the study is indicators of the state of soil and water ecosystems of the Zgar River Basin. The methodology includes analytical, field, laboratory, computational and cartographic methods. The Zgar River is a right tributary of the Southern Bug, its length is 95 km, the catchment area is 1170 km². The river slope is 0.91 m/km. The valley is trapezoidal, up to 4 km wide, up to 30 m deep. The floodplain is two-sided, swampy in the upper reaches, 50-150 m wide, up to 2.5 km (in some areas). The riverbed is slightly winding, 5-10 m wide, up to 40 m, 0.5-1.5 m deep, maximum depth up to 5 m. It is cleared and regulated on a significant section. The runoff is regulated by a significant number of ponds and reservoirs. Water is used for water supply, irrigation, and the development of fish farming. The Zgar River originates southwest of the village of Zgarok. It flows first to the northeast and east, in the middle reaches (near the village of Mykulyntsi) the river turns sharply to the northwest, north of the village of Lityn it turns east again (in places - northeast). It flows into the Southern Bug River east of the village of Mizyakiv. The largest tributaries are Fosa, Buger, Zgarok (left) and Zgarok (right). The uniqueness of the Zgar River basin lies in the fact that it is part of the Southern Bug River basin, which of the 9 basins of Ukraine begins and ends within our state. All other 8 have international connections. The share of natural vegetation in the Zgar River basin is on average 13.5%: 10% are forest ecosystems; 2% are meadow ecosystems and 1% are wetland ecosystems. The river area is significantly plowed, as arable land accounts for 70% of the basin area. The share of the area occupied by water bodies is 2%, and 5% is urbanized, 11% of the basin area is other developed anthropogenic lands. Among the natural factors influencing the ecological state of the Zgar River basin are: an increase in the average annual air temperature, a decrease in the amount and efficiency of precipitation, illumination, direction and speed of winds, which contribute to the intensification of degradation processes both in the basin as a whole and in the aquatic environment in particular. The river basin has unique ecological factors (geographical location, climate, heterogeneity of geological and peculiar geomorphological structure, a significant number of surface water bodies, a peculiar network of soils, etc.), which has caused the diversity, and in some places the uniqueness of local vegetation. In percentage terms, the largest share of plants of forest ecosystems is about 30%, meadow and meadow-steppe plants make up 14% each, meadow-marsh plants – 10%, marsh and aquatic plants – 3.5% each, coastal vegetation – 2.5%; ruderal vegetation occupies 11% of the territory, petrophilous-limestone vegetation – 3.5%, the share of cultivated vegetation is 1.5%, and other vegetation – 6.5%. The Zgar River Basin belongs to the Southern Bug Natural Corridor and is part of the Bug Meridional Ecocorridor (EC).

Державний реєстраційний номер ДіР: 0121U108822

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Раціональне природокористування

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- 1. Мудрак О.В., Мудрак Г.В., Серебряков В.В., Щерблюк А.Л., Клочанюк В.В. Обґрунтування створення національного природного парку “Центральне Поділля”. Агроекологічний журнал. 2021. № 2. С. 87–100. DOI: https://doi.org/10.33730/2077-4893.2.2021.234462
- 2. Мудрак О.В., Клочанюк В.В. Екологічний стан басейну річки Згар в контексті стратегії сталого розвитку Подільського регіону. Екологічні науки. 2024. № 3 (54). С. 64–69. DOI https://doi.org/10.32846/2306-9716/2024.eco.3-54.8

- 3. Мудрак О.В., Клочанюк В.В. Екологічна оцінка поверхневих вод басейну річки Згар. Український журнал природничих наук. 2024. № 10. С. 237–245. DOI https://doi.org/10.32782/naturaljournal.10.2024.22
- 4. Мудрак О.В., Клочанюк В.В. Еколого-географічна характеристика заповідних об'єктів басейну річки Згар. Збалансоване природокористування. 2025. № 1. С. 64–69. DOI https://doi.org/10.32846/2306-9716/2024.eco.3-54.8
- 5. Мудрак О.В., Клочанюк В.В. Згарський заказник як об'єкт дослідження басейну ріки. Подільські читання. Охорона довкілля, збереження біотичного і ландшафтного різноманіття, природнича освіта: проблеми, перспективи, рішення: м-ли Всеукр. наук.-практ. конф. присв. 25-річчю кафедри екології та біологічної освіти Хмельницького національного університету (11–13 жовт. 2021 р., Хмельницький) / за ред. Г.А. Білецької. Хмельницький: ХНУ, 2021. С. 66–72.
- 6. Мудрак О.В., Клочанюк В.В. Еколого-географічна характеристика річки Згар в межах Східного Поділля. Збалансоване природокористування: традиції, перспективи та інновації. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 20-21 жовтня 2021 р.). К.: ДІА, 2021. С. 85–87.
- 7. Мудрак О.В., Клочанюк В.В. Еколого-порівняльний аналіз якості води річки Південний Буг в межах м. Вінниця. Еколого-збалансований розвиток суспільства: стан, проблеми, перспективи: зб. наук.-метод. праць / редкол.: О.В. Мудрак (гол. ред.) та ін. Випуск 2. Вінниця: КЗВО "Вінницька академія безперервної освіти". 2021. С. 30–32.
- 8. Мудрак О.В., Клочанюк В.В. Основні види антропогенного навантаження на басейн річки Згар в межах Поділля. Екологічна безпека та збалансоване природокористування в агропромисловому виробництві. Частина 1. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Україна, Київ, 7–8 липня 2022 р.). Київ. 2022. С. 256–259.
- 9. Мудрак О.В., Клочанюк В.В. Екологічний стан басейну річки Згар. Збалансоване природокористування: традиції, перспективи та інновації. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 3–4 листопада, 2022 р.). К.: ДІА, 2022. С. 148–150.
- 10. Мудрак О.В., Клочанюк В.В., Щерблюк А.Л., Антонюк Ю.П. Поверхневі води басейну річки Південний Буг як об'єкти Смарагдової мережі. Vin Smart Eco. Збірник матеріалів III Міжнар. науково-практичної конференції (18-20 травня 2023. м. Вінниця). За наук. ред. Мудрака О.В. Вінниця: ТОВ "ТВОРИ". 2023. С. 115–119.
- 11. Нагорнюк О.М., Горінштейн М.Л., Клочанюк В.В. Значення природоохоронної діяльності на сільських територіях Західного Полісся. Міжнарод. науково-практична конференція "Збалансоване природокористування: традиції, перспективи та інновації". К.: ІАП НААН, 17-18.10.2024 р. С. 110-112.
- 12. Мудрак О.В., Клочанюк В.В., Щерблюк А.Л. Оцінка агрегованого показника стану ґрунтового покриву, природно-заповідного фонду басейну річки Згар. Vin Smart Eco. Збірник матеріалів IV Міжнар. науково-практичної конференції (15-17 травня 2025. м. Вінниця). За наук. ред. Мудрака О.В. Вінниця: ТОВ "Друкарня "Рута"". 2025. С. 115–119.
- 13. Екологічна стандартизація і сертифікація: Методичні рекомендації до виконання лабораторних робіт студентами очно денної і очно вечірньої форм навчання спеціальності 101 – "Екологія" / Укладачі: Мудрак О.В., Поліщук В.М., Слєпцова І.В., Клочанюк В.В. Вінниця: КЗВО "Вінницька академія безперервної освіти", 2021. 108 с.
- 14. Системний аналіз якості навколишнього середовища: Методичні рекомендації до виконання лабораторних робіт студентами очно денної і очно вечірньої форм навчання спеціальності 101 – "Екологія" / Укладачі: Мудрак О.В., Поліщук В.М., Клочанюк В.В. Вінниця: КЗВО "Вінницька академія безперервної освіти", 2021. 89 с.
- 15. Методичні рекомендації до виконання лабораторного аналізу природних вод при проходженні виробничої практики здобувачами вищої освіти очної денної і вечірньої форм навчання спеціальності 101 – "Екологія" ступеня вищої освіти "магістр" / укладачі: Мудрак О.В., Поліщук В.М., Кубишина І.О., Клочанюк В.В. Вінниця: Видавничий відділ КЗВО "Вінницька академія безперервної освіти", 2024. 91 с.

- 16. Ґрунтознавство: Методичні рекомендації до виконання лабораторних робіт здобувачами вищої освіти очної денної і вечірньої форм навчання спеціальності 101 – “Екологія” ступеня вищої освіти “магістр” / Укладачі: Хаєцький Г.С., Кубишина І.О., Клочанюк В.В. Вінниця: Видавничий відділ КЗВО “Вінницька академія безперервної освіти”, 2024. 103 с.
- 17. Моніторинг якості ґрунтів: Методичні рекомендації до виконання практичних робіт здобувачами вищої освіти очної, денної і вечірньої форм навчання спеціальності 101 – “Екологія” ступеня вищої освіти “магістр” / Укладачі: Хаєцький Г.С., Кубишина І.О., Клочанюк В.В. Вінниця: Видавничий відділ КЗВО “Вінницька академія безперервної освіти”. 2024. 101 с.

Наукова (науково-технічна) продукція: методичні документи

Соціально-економічна спрямованість: поліпшення стану навколишнього середовища

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Планується до впровадження

Зв'язок з науковими темами: 0121U108822

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Мудрак Олександр Васильович
2. Oleksandr Mudrak

Кваліфікація: д. с.-г. н., професор, 03.00.16

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-1776-6120

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Комунальний заклад вищої освіти "Вінницька академія неперервної освіти"

Код за ЄДРПОУ: 02139682

Місцезнаходження: вул. Грушевського, буд. 13, Вінниця, Вінницький р-н., 21050, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Департамент освіти і науки Вінницької обласної державної адміністрації

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Нагорнюк Оксана Миколаївна
2. Oksana M. Nahorniuk

Кваліфікація: к.с.-г.н., доц., 13.00.16

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-6694-9142

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут агроекології і природокористування Національної академії аграрних наук України

Код за ЄДРПОУ: 13722479

Місцезнаходження: вул. Метрологічна, буд. 12, Київ, 03143, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія аграрних наук України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Лукаш Олександр Васильович
2. Oleksandr V. Lukash

Кваліфікація: д. б. н., професор, 03.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-2702-6430

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний університет "Чернігівський колегіум" імені Т. Г. Шевченка

Код за ЄДРПОУ: 02125674

Місцезнаходження: вул. Гетьмана Полуботка, буд. 53, Чернігів, Чернігівський р-н., 14013, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Бєдункова Ольга Олександрівна
2. Olga Biedunkova

Кваліфікація: д. б. н., професор, 03.00.16

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-4356-4124

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний університет водного господарства та природокористування

Код за ЄДРПОУ: 02071116

Місцезнаходження: вул. Соборна, буд. 11, Рівне, Рівненський р-н., 33028, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Ліщук Алла Миколаївна

2. Alla M. Lishchuk

Кваліфікація: д. с.-г. н., с.н.с., 03.00.16

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-8339-9365

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут агроекології і природокористування Національної академії аграрних наук України

Код за ЄДРПОУ: 13722479

Місцезнаходження: вул. Метрологічна, буд. 12, Київ, 03143, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія аграрних наук України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шумигай Інна Вікторівна

2. Inna V. Shumygai

Кваліфікація: к. с.-г. н., с.д., 03.00.16

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-0432-2651

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут агроекології і природокористування Національної академії аграрних наук України

Код за ЄДРПОУ: 13722479

Місцезнаходження: вул. Метрологічна, буд. 12, Київ, 03143, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія аграрних наук України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради	Палапа Надія Василівна
Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні	Палапа Надія Василівна
Відповідальний за підготовку облікових документів	Гаврилюк Лілія В'ячеславівна

Реєстратор УкрІНТЕІ

Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності Юрченко Тетяна Анатоліївна